

UTJECAJ STRUČNOG USAVRŠAVANJA NA PROFESIONALNI RAZVOJ ZAŠTITE FOTOGRAFSKE BAŠTINE U JUGOISTOČNOJ EUROPI

IM 50, 2019.
ZAŠTITA
PROTECTION

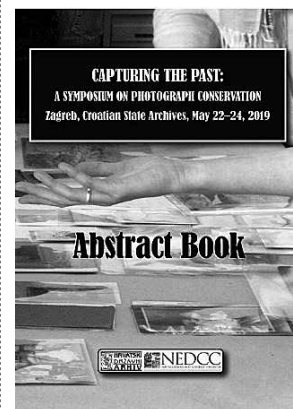
MARTINA BAGATIN □ Hrvatski državni arhiv, Središnji laboratorij za konzervaciju i restauraciju, Zagreb

Uvod. Od 22. do 24. svibnja 2019. u Hrvatskome državnom arhivu održan je međunarodni simpozij o zaštiti fotografske baštine naziva *CAPTURING THE PAST: A Symposium on Photograph Conservation*. Riječ je o trodnevnom simpoziju o profesionalnom razvoju stručnjaka za očuvanje fotografske baštine s područja istočne i središnje Europe. Na skupu je bilo 98 sudionika iz Poljske, Slovačke, Slovenije, Sjeverne Makedonije, Češke, Mađarske, Rusije, Bugarske, Latvije, Španjolske, Italije i Turske. Simpozij je bio važan korak u stjecanju stručnih iskustva te prilika za jačanje postojećih profesionalnih odnosa i stvaranje novih odnosno za poticanje razvoja mreže usko specijaliziranih stručnjaka za spomenuto područje.

Kako je počelo. Ideja i primjena usavršavanja stručnih znanja u čuvanju i zaštiti fotografije u istočnoj i središnjoj Europi u posljednjih je 15-ak godina prošla dug put. Sve je počelo 2007. u Bratislavi, kada je osnovana *Ljetna škola – Osnove očuvanja fotografije, modul I. i II.* (2008. – 2010.) kao dio inicijative uglednoga američkog Getty Conservation Institutea. Ta je škola bila vezana za problematiku zaštite fotografije kao sastavnog dijela kulturne baštine i razvojnih strategija za zaštitu kolekcija fotografija u središnjoj, južnoj i istočnoj Europi. Škola je bila početak osmogodišnjeg programa čiji je krajnji cilj bilo poboljšanje kvalitete očuvanja fotografske kulturne baštine, edukacija stručnjaka za konzervaciju i restauraciju fotografija te za prijenos stečenih znanja drugim pojedincima i institucijama u zemljama iz kojih su ti stručnjaci dolazili.

Nakon osnova, 2013. uslijedio je nastavak edukacije u obliku radionica pod nazivom *Napredno stručno usavršavanje za čuvanje fotografija*. Radionice su održane u Zagrebu, suradnjom Getty Conservation Institutea i Hrvatskoga državnog arhiva, dok je završni dio programa održan u Budimpešti i Pragu tijekom 2014. odnosno 2015. Nakon završetka programa ljetnih škola u organizaciji spomenutoga američkoga instituta neki su sudionici imali priliku sudjelovati i u programu *Napredno stažiranje za konzervaciju i restauraciju fotografija* u Northeast Document Conservation Center, Andover, SAD (NEDCC).

sl.1. Sudionici ispred zgrade HDA

sl.2. Naslovnica knjižice sažetaka

PROGRAM PRVI DAN – SRIJEDA, 22. svibnja 2019.

9.00 – 9.30
Pozdravni govor
Dinko Čutura, ravnatelj Hrvatskoga državnog arhiva

9.30 – 9.50
Monique Fischer (USA)
Fifteen years of teamwork – teaching photograph conservation in Central and Eastern Europe

9.50 – 10.10
Alexander Vatov (Bulgaria)
Challenge – conservation of photographic materials at the National Museum of History

10.10 – 10.30
Hrvoje Gržina (Croatia)
“Going all the way is just the start” – the benefits of conservation knowledge in complete understanding of photographs

Pauza

11.00 – 11.20
Lidija Pajevikj (Republic of North Macedonia)
Building the field of photograph conservation – opportunities and challenges

11.20 – 11.40
Balázs Zoltán Tóth (Hungary)
The importance of conservation knowledge in a curatorial praxis

11.40 – 12.00
Martina Bagatin (Croatia)
“Where do we go from here? What about the big picture?” – conservation practice in the Croatian State Archives

sl.3. Velika čitaonica HDA, mjesto održavanje simpozija o zaštiti fotografske baštine

sl.4. Kolega H. Gržina za vrijeme izlaganja na simpoziju

Ručak

13.30 – 13.50
Anna Aseeva (Russia)
Conservation of photographic materials as a new direction in the field of preservation of cultural heritage in Russia

13.50 – 14.10
Kristaps Latvis (Latvia)
Photograph conservation internship at the Northeast Document Conservation Center (NEDCC) 2018

14.10 – 14.30 Diskusija

DRUGI DAN – ČETVRTAK, 23 svibnja 2019.

9.00 – 9.10
Pozdravni govor
Monique Fischer, Konzervator
savjetnik u NEDCC

9.10 – 9.30
Jana Krizanova (Slovakia)
*Development of photograph
conservation in Slovakia*

9.30 – 9.50
Tina Buh (Slovenia)
Photograph conservation in Slovenia

9.50 – 10.10
Natalia Vladinova (Bulgaria)
*Portraits and Photos collection of
Bulgarian National Library – contents
and preservation issues*

10.10 – 10.30
Ivana Gržina (Croatia)
*Imposed heritage – management and
care of photographs in the Strossmayer
Gallery of Old Masters of the Croatian
Academy of Sciences and Arts*

10.30 – 10.50
Irena Šimić (Croatia)
*Preserving ideas – notes about special
photographic collections at the Institute
of Art History in Zagreb*

Pauza

11.20 – 11.40
'Dragica Krstić, Tamara Ilić Olujčić,
Karmen Lečić (Croatia)
*Picture Postcards in the National and
University Library in Zagreb*

Naime, ta institucija svake godine počevši od 2008. raspisuje natječaj za dodatno educiranje jednog kandidata iz središnje i istočne Europe radi unapređenja stručnih znanja i sposobnosti na području konzerviranja i restauriranja fotografija te uz pomoć zaklade Trust for Mutual Understanding i Samuel H. Kress Foundation iz New Yorka financira cjelokupni staž, boravak i putne troškove odabranih stručnjaka, što uvelike pomaže institucijama s našega područja koje rijetko raspolažu sredstvima dostatnim za takvu vrstu izobrazbe.

Obilježja i tijek simpozija. Čak i uz prethodno stečeno znanje, prepoznata je potreba za novim obrazovnim programima u području očuvanja fotografskog materijala, posebno među kustosima, arhivistima i konzervatorima, koji s fotografijama ne rade svakodnevno, već se povremeno susreću s takvom vrstom baštine. Bliska suradnja i kontakt s mentoricom iz NEDCC-a Monique Fisher dovela je do ideje okupljanju bivših polaznika spomenutih stručnih usavršavanja te ostalih stručnjaka. Svi oni našli su se na simpoziju koji je trebao dodatno produbiti aktivnosti usmjerene na usvajanje novih, dobrih praktičnih rješenja, kao i na daljnje promišljanje o teorijskim postavkama zaštite fotografija, discipline koja je na marginama znanstvene i stručne pozornosti u nas. Simpozij je bio poticaj za uže povezivanje te razmjenu iskustava i ideja među bivšim (izravnim ili neizravnim) sudionicima Getty programa.

Prvog dana simpozija bivši pripravnici NEDCC-a održali su izlaganja o svom iskustvu u ulozi konzervatora fotografskoga gradiva, mogućnostima i izazovima s kojima se suočavaju u svakodnevnoj praksi u ustanovama u kojima rade dajući uvid u doprinos očuvanju fotografskoga gradiva u njihovim zemljama. Drugi dan održana je prezentacija ostalih stručnjaka iz regije. Dvadeset i osam izlagača tijekom dva dana izložilo je iskustva i znanja u vezi s očuvanjem fotografskog materijala u središnjoj i istočnoj Europi, kao i o novim dostignućima u području očuvanja fotografije. Treći je dan produbljena daljnja suradnja među sudionicima organiziranjem međusobne komunikacije pri obilasku spremišta fotografija unutar Hrvatskoga državnog arhiva i razgovorom s kolegama koji se brinu o fotografskoj građi u Hrvatskome povijesnom muzeju.

Cilj susreta. Budući da u jugoistočnoj Europi još uvijek nedostaje svijesti i stručnih znanja o (pravilnom) čuvanju fotografija, skup je imao ulogu dodatnoga obrazovanja stručnjaka specijaliziranih za konzervaciju i restauraciju fotografije, ali mu je cilj bio i educiranje ostalih profesionalaca (arhivista, kustosa, fotografa i dr.) koji češće ili rjeđe rade s fotografskom baštinom. Susret je potaknuo sudionike da procijene vlastita znanja i sposobnosti, uz istodobnu raspravu o onome što još treba učiniti u smislu programa stručnog usavršavanja, obrazovanja i financiranja. Simpozij je potaknuo pitanje odgovarajućega čuvanja fotografija, uspostave standarda njihova opisa te naznačio brojne dvojbe glede procesa digitalizacije. Usto je bio i dobra prilika za stvaranje uvida u praktičnu primjenu znanja i iskustava sudionika prijašnjih edukacija, kao i njihovih daljnjih profesionalnih planova. Budući da arhivi, muzeji i ostale baštinske institucije koje vode brigu o dragocjenome fotografskom nasljeđu zbog nedostatka educiranog osoblja imaju znatnih poteškoća u pohrani, zaštiti i čuvanju fotografskih materijala, simpozij u Hrvatskome državnom arhivu širom je otvorio vrata zaposlenicima upravo tih ustanova. Osobito je važno da se sva znanja i vještine stečene na predavanjima i praktičnim radionicama tijekom simpozija mogu izravno primijeniti u svakodnevnoj stručnoj praksi i pridonijeti sigurnijem pristupu izravnim intervencijama na fotografskome gradivu radi njegova daljnjeg očuvanja. Takva vrsta praktičnog rada ima vrlo snažan utjecaj na profesionalni razvoj pojedinca i pridonosi razumijevanju i svladavanju prepreka u očuvanju i restauriranju fotografija.

Zaključak. Suradnja među stručnjacima, razmjena iskustava i usvajanje novih znanja, realizirani tijekom trajanja skupa, bili su iznimno važni za stručno usavršavanje postojećih i obrazovanje novih stručnjaka na polju zaštite i restauracije fotografske baštine. Osim toga, prenošenjem usvojenih vještina drugim stručnjacima koji nisu bili u mogućnosti pribivati simpoziju, zaštita i uporaba fotografskoga gradiva svakako će biti primjerenija, a time i bolje osigurana za sljedeće generacije.

Primljeno: 12. rujna 2019.

sl.5. Detalj s izlaganja

sl.6. Hrvatski povijesni muzej – organizirani obilazak muzeja, i uvid u dio fotografske zbirke, interaktivna radionica

11.40 – 12.00

¹ Maro Grbić, Tonko Barčot (Croatia)

Artistic value behind the evidence of a period – glass plate negatives of Jakov Peručić, a fin de siècle photographer in Korčula

12.00 – 12.20

Lana Majdančić (Croatia)

Art Photography in the Service of Sculpture

12.20 – 12.40

Filip Katanić (Croatia)

The image of War – the importance of photographic collection of World War One at the Croatian State Archives

Ručak

14.00 – 14.20

Kateřina Doleřalov (Czech Republic)

Sudek collection from a conservator's point of view

14.20 – 14.40

¹ Federica Delia, Barbara Cattaneo (Italy)

Hanji – the use of Korean mulberry paper in photograph conservation

14.40 – 15.00

Clara M. Prieto (Spain)

Protecting Daguerreotypes – SHS Structural Housing System

15.00 – 15.20

¹ Nikifor Haralampiev, Alexander Vatov (Bulgaria)

Protective housing for two daguerreotypes from the National polytechnic museum in Sofia

15.20 – 15.40

¹ Sandra Maria Petrillo, Claudia Garofalo (Italy)

Looking at Photographic Albums – challenges in conserving photographic albums. The large blue album of Louis de Boccard and the »Ciel« album of Mariano Fortun y Madrazo.

Pauza 16.00 – 17.00

Okrugli stol

¹ Označava govornika na simpoziju.

THE INFLUENCE OF PERSONAL PROFESSIONAL DEVELOPMENT ON THE PROFESSIONAL DEVELOPMENT OF THE PROTECTION OF THE PHOTOGRAPHIC HERITAGE IN SE EUROPE

In May 2019 an international symposium on protecting the photographic heritage entitled *Capturing the Past: A Symposium on Photograph Conservation* was held.

This was a three-day symposium on the professional development of experts in the preservation of the photographic heritage in the area of Eastern and Central Europe.

There were 98 participants in the symposium, coming from Poland, Slovakia, Slovenia, North Macedonia, the Czech Republic, Hungary, Russia, Bulgaria, Latvia, Spain, Italy and Turkey. Since there is in SE Europe still insufficient awareness of the need for, and expert knowledge about, the correct way of looking after photographs, the symposium also had the role of providing further education for experts specialised in the conservation and restoration of photographs, but its objective was the education of other professionals – archivists, curators, photographers and others – who work more or less often with the photographic heritage.